

Téma: Trest smrti

Výzkumný tým:

Tomáš Rezek, učo: 52868, email: rezekt@t-email.cz

Ivo Tesař, učo: 182138, email: i.tesar@agrall.cz

Jiřina Večeřová, učo: 181924, email: pricelessgirl@seznam.cz

1. Vymezení předmětu a cíle výzkumu

Výzkum je zaměřen na problematiku trestu smrti. Měl by dát odpověď na otázku, jestli je mladá generace pro to, aby byl trest smrti v České republice obnoven a jestli je její názor ovlivněn dosaženým vzděláním, náboženským přesvědčením, faktem, zda se osoba stala obětí trestného činu, nebo závažností trestného činu.

Výsledky výzkumu u tohoto segmentu populace by mohly být zajímavé zejména ve srovnání s celkovým společenským míněním. Mladí lidé totiž většinu svého dospělého života prožili bez hrozby fatálního potrestání (trest smrti byl v ČR zrušen v roce 1990). Dozvíme se názor skupiny populace, která z valné části dospělosti nežila pod hrozbou trestu smrti, je na začátku svého produktivního věku, a dá se předpokládat, že podobný názor by měl v budoucnu převažovat.

2. Výzkumná otázka

Jaký je názor mladých lidí v České Republice na znovuzavedení trestu smrti v České republice?

3. Kontext výzkumu

Od doby, kdy se hlavní formou trestání stalo vězení, je existence trestu smrti předmětem rostoucích sporů. Většina reformátorů jej vždy považovala za projev barbarství. V řadě zemí vyvíjí veřejné mínění tlak na znovuzavedení trestu smrti alespoň za některé zločiny (například za terorismus nebo vraždu policisty). Ve Velké Británii průzkumy trvale ukazují, že většina populace by si obnovení trestu smrti přála. Mnozí lidé se patrně domnívají, že hrozba popravy odstrašuje potenciální vrahy. Pro správnost tohoto názoru, který se stále znovu vynořuje, však nesvědčí vůbec nic. Státy, které trest smrti zrušily, nemají znatelně vyšší výskyt vražd než předtím. A v USA, kde byl trest smrti znovu zaveden, se vraždí více než v kterékoli jiné zemi průmyslového světa. Převažující postoj veřejnosti k této otázce možná vyjadřuje spíše její názor na to, co je spravedlivé, než přesvědčení o odstrašujícím účinku poprav. Lidé často soudí, že ten, kdo vzal jinému život, si zaslouží totéž. Podle opačného je mravně nepřijatelné, aby stát zabíjel své občany, ať už se dopustily jakéhokoli

zločinu. Právě tento druhý názor spolu s prokázanou absencí odstrašujícího efektu u většiny západních zákonodárců převážil.

Přesto se i v České Republice stále častěji objevují tendence a diskuze mezi veřejností k znovuzavedení trestu smrti. Výzkum by nám měl ukázat, jaké postoje zastává mladá generace ve vztahu k míře dosaženého vzdělání, vzhledem k náboženskému vyznání a vzhledem k tomu, jestli se zpovídaný stal obětí trestného činu.

4. Zkoumaná populace

Výzkumnou jednotkou je člověk ve věku 25-35 let s českým státním občanstvím. Přístup k respondentům bude získán za pomoci neziskových organizací a za spolupráce místní samosprávy. Očekává se, že vybraný vzorek populace bude tvořit cca 10 tisíc respondentů.

5. Výzkumná strategie

Ve výzkumu pomocí kvantitativní metody zjistíme, zda existuje vztah mezi postojem k zavedení trestu smrti a dosaženým vzděláním, náboženským vyznáním, faktem, že se účastník výzkumu stal, nebo nestal obětí trestného činu, a závažností trestného činu v námi vybraném vzorku populace ve věku 25-35 let.

Zvolili jsme kvantitativní metodologii, protože naším cílem je zjistit, zda existuje vztah mezi proměnnými. Zvolená výzkumná strategie nejlépe odpovídá účelu našeho výzkumu. Z hlediska časového se bude jednat o průřezovou studii, vztaženou k jednomu časovému okamžiku. Nicméně se nabízí možnost porovnání během delšího časového úseku. V tom případě by výzkum mohl pokračovat za několik let a získat tak formu „cohort“ nebo „trend“ studie. Ke sběru zjišťovaných dat použijeme metodu dotazování vybraného vzorku respondentů pomocí anonymního standardizovaného dotazníku.

6. Konceptualizace, operacionalizace a hypotézy

Názor (nebo mínění) se v člověku vytváří na základě přímých a nepřímých životních zkušeností, sociálních interakcí a vzdělávání. V našem případě zjišťujeme názor, u kterého se dá očekávat, že rozhodující vliv bude mít stupeň dosaženého vzdělání a náboženské vyznání.

Trestný čin nebo zločin je definován jako jednání, které porušuje zákon. Během vývoje se na závažnost a způsob potrestání takového jednání nahlíželo různě [Giddens 1999]. Pro nás bude důležité zjistit, jestli se stal respondent obětí nějakého trestného činu a jaké porušení zákona by bylo pro respondenta důvodem k souhlasu s trestem smrti.

6. 1. Pojmy

- trest smrti,
- závažnost zločinu,
- vzdělání,
- náboženské vyznání,
- oběť trestného činu.

Znovuzavedení trestu smrti

Bude měřeno otázkami po souhlasu nebo nesouhlasu se znovuzavedením trestu smrti pomocí klasických škál k tomu určených.

Závažnost zločinu

Vzhledem k tomu, že neočekáváme, že by některý respondent navrhnout trest smrti za jiný zločin než vraždu, navrhujeme tuto typologii:

- jen za brutální, úmyslnou,
- za úmyslnou,
- i za neúmyslnou.

Vzdělání

Bude určeno pomocí nejvyššího dosaženého ukončeného vzdělání. Dosažené ukončené vzdělání budeme dělit na kategorie:

- základní,
- středoškolské,
- středoškolské s maturitou,
- vysokoškolské.

Náboženské vyznání

Bude určeno na základě pozitivního přístupu k některému z náboženství bez ohledu na typ víry:

- věřící,
- ateista.

Oběť trestného činu

Bude měřeno otázkami po souhlasu nebo nesouhlasu pomocí klasických škál k tomu určených.

6. 2. Hypotézy

Teoretická:

Pro zavedení trestu smrti jsou častěji lidé s nižším vzdělání, bez náboženského vyznání, oběti trestných činů a při rostoucí závažnosti trestných činů.

Pracovní:

- Více respondentů souhlasí se znovuzavedením trestu smrti pro potrestání brutálních, úmyslných vražd než pro potrestání úmyslných vražd.
- Více respondentů souhlasí se znovuzavedením trestu smrti pro potrestání úmyslných vražd než pro potrestání neúmyslných vražd.
- Osoby s vysokoškolským vzděláním jsou méně pro znovuzavedení trestu smrti než osoby se středoškolským vzděláním s maturitou.
- Osoby s vysokoškolským vzděláním jsou méně pro znovuzavedení trestu smrti než osoby se středoškolským vzděláním.
- Osoby s vysokoškolským vzděláním jsou méně pro znovuzavedení trestu smrti než osoby se základním vzděláním.
- Osoby se středoškolským vzděláním s maturitou jsou méně pro znovuzavedení trestu smrti než osoby se středoškolským vzděláním.
- Osoby se středoškolským vzděláním s maturitou jsou méně pro znovuzavedení trestu smrti než osoby se základním vzděláním.
- Osoby se středoškolským vzděláním jsou méně pro znovuzavedení trestu smrti než osoby se základním vzděláním.
- Osoby věřící jsou méně pro znovuzavedení trestu smrti než ateisté.

- Oběti trestných činů jsou více pro znovuzavedení trestu smrti než osoby, které se obětí zločinů nestaly.

Časový harmonogram

Fáze výzkumu	doba trvání	datum dokončení
položková analýza + zpracování	1 týden	28. 3. 2006
pilotáž dotazníku + zpracování	8 dní	5. 4. 2006
sběr dat	2 týdny	16. 4. 2006
analýza dat	5 dní	23. 4. 2006
závěrečná zpráva	5 dní	30. 4. 2006

Literatura

- Ancel, Marcel 1962. *The death penalty in European countries*. Strasbourg: Council of Europe.
- Babbie, Earl. 2001. *The Practice of Social Research*. Belmont: Wadsworth Publishing Company
- Best, Cornelia C. 1996. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk.
- Boulanger, Christian, Vera Heyes, Philip Hangling (Hrsg.) 2002. *Zur Aktualität der Todesstrafe: interdisziplinäre und globale Perspektiven*. Berlin: Berlin-Verlag Spitz.
- Drbohlav, Andrej 2005. *Etopedie I.: trest smrti versus trest života pro sériové vrahy*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Fico, Robert 1998. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress.
- Francek, Jindřich 2002. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka.
- Giddens, Anthony 1999. *Sociologie*. Praha: Argo.
- Imbert, Jean 1994. *Trest smrti*. Bratislava: Archa.
- Inciardi, James 1994. *Trestní spravedlnost*. Praha: Victoria Publishing.
- Kalvodová, Věra 1995. *Trest odnětí svobody na doživotí*. Brno: Masarykova univerzita.
- Kratochvíl, Vladimír 1994. *Trestněprávní reforma v České republice*. Brno: Masarykova univerzita.
- Monestier, Martin 1999. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Praha: Rybka - Knižní klub.

- Mustakallio, Katariina 1994. *Capital Penalties with Post Morter Sanctions in Early Roman Historiography*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakat.
- OSCE/ODIHR 2004. *The death penalty in the OSCE area*. Warsaw: OSCE/ODIHR.
- Neumann, Jan (ed.) 1992. *K problematice výjimečného trestu: Seminář Praha 20. 6. 1991*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Hamerský, Milan (ed.) 2001. *Přijatelnost trestu smrti: otázky a odpovědi: názory osobností*. Brno: Bachant.